

Kultur | Idé och kritik

Litteratur

Det är innerstadens liv som – bokstavligen – står i centrum i Kristian Wedels bok.

Skojig bildkavalkad genom Göteborgs 400-åriga historia

Göteborgs 400-åriga historia har förevigats i en 2 kilo tung fotobok, sammanställd och skriven av GP:s Kristian Wedel. Gästrecensent och konstprofessorn Jeff Werner njuter av bilderna men saknar skildringar av invandrarnas Göteborg.

Historia
Kristian Wedel
Göteborg 400 – Stadens historia i bilder
 Bokförlaget Max Ström

I god tid till Göteborgs försenade 400-årsjubileum publiceras Kristian Wedels "Göteborg

400", en drygt 2 kilo tung fotobok om Göteborgs historia.

Och på ett för Göteborg typiskt sätt sker det som ett slags privat-offentlig samverkan: boken är tillkommen genom insatser av stadens stora tidning, ett privat bokförlag, stadsmuseum och en rad privatpersoner. Där staden inte själv orkar eller vill, träder näringslivet och privata donatorer in. Så har det

varit även vid tidigare jubileer.

Och det ska sägas direkt. Boken är skojig att bläddra i. Fotografierna liknar de som dyker upp i nostalgiska grupper på sociala medier men tryckta på papper i stort format, med hyfsad reproduktionskvalitet, förändras deras verkan. Bokens utformning bjuder in till långsamt bläddrande, i kontrast mot det slentrianmässiga svajpandet

på mobilen. Därmed tillåts bilden dröja kvar och sjunka in.

Emellanåt etsar sig en enskild bild fast i medvetandet, kanske genom det nålstick som Roland Barthes en gång kallade *punctum*. Det kan till exempel vara en oknäppt knapp i en väst som fångar uppmärksamheten, ett otydligt ansikte bakom en fönsterruta eller en skylt som hamnat på sniskan.

För mig fungerar också boken bäst just så, när jag lite försjunker i bilderna, utan att fästa någon vikt vid texten.

För texten har en helt annan karaktär. Den driver på, är flyhänt skriven. Och full av pustusligheter med ett berättarjag (samt ibland ett något oklart berättar-vi) som är angeläget om att framhålla sig själv. För dem som älskar Kristian Wedels krönikor utgör texten kanske en 400-sidig njutning – även om det är stor skillnad på att läsa en kort krönika och en omfångsrik bok.

Relationen mellan text och bild kan i bland fungera dialogiskt, kanske till och med katalysatoriskt. Orden får oss att se bilder på fler sätt, gör upplevelsen rikare. Samtidigt kan bilder återverka på texten och göra den flerdimensionell. Men som redan Barthes påpekade, rik-

tigt symmetrisk är inte relationen: ofta blir texter alltför styrande för förståelsen av bilden. Vi ser helt enkelt det som texten säger att bilden handlar om – alldeles oavsett om det är rätt eller fel.

Bäst är att läsa Wedels text med en rejäl nypa havssalt. Det mesta är säkert sant eller sannolikt, men ibland blir jag osäker på om författaren skämtar eller har missuppfattat. Tänker han att ockupanterna i Haga verkligen var mer godmodiga än de i Mullvadens i Stockholm? Men det

”
Bokens utformning bjuder in till långsamt bläddrande, i kontrast mot det slentrianmässiga svajpandet på mobilen.

tillhör kanske krönikörens frihet – *licentia poetica* – att skarva som han vill och utmåla göteborgare som lite sädar extra goa.

Urvalet av bilder signalerar att författarjaget (eller viset) har funderat på representation. Det finns bilder av an-

Bild: Lars Jansson

dra fotbollslag än blåvitt – men inte så många och inga bilder av handboll eller basket. Det finns bilder av arbetande kvinnor – men inte lika många som av män. Och det finns några enstaka bilder från förorterna. Som helhet är boken vad Lars Mikael Raattamaa brukar benämna metronormativ. Det är innerstadens liv som – bokstavligen – står i centrum.

Urvalet kunde ha blivit bredare om inte bilder blivit synonymt med fotografier för perioden efter 1900. Det finns i boken en bild av romer – märkligt nog i avdelningen "Förvandling". Den visar ett polisingripande. Men då romer ofta satt modell för konstnärer i Göteborg hade den kanske kunnat ersättas eller kompletteras av en annan slags skildring av romskt liv?

Alla som blåddrar i boken kommer givetvis att sakna saker – det är ytterligare en skillnad mot nostalgigrupper på nätet där var och en kan fylla på med sina favoriter. Det jag saknar mest är invandrarnas Göteborg. Ett ständigt inflöde av människor från andra delar av Sverige och från andra platser i världen har bidragit till stadens utveckling.

Holländare och briter långt tillbaka i tiden nämns, men väldigt lite om de senaste hundra årens inflyt-

tade göteborgare som i så stor utsträckning har format Göteborg till vad den är idag: visuellt, kulturellt och gastronomiskt. Värmlänningarna som flyttade för jobb och tog värmländska korvtraditioner med sig. Arbetskraftsinvandringen från Italien, Ungern och Jugoslavien som lärde göteborgarna att uppskatta vitlök. Musiken och poesins kraft i förorterna som på kort tid ritat om den kulturella kartan.

Näväl, en jubileumsbok ska kanske skönmåla och stryka sin stad med hårs. Lägga historien tillrätta på en bädd av Lisebergs-rosa sockervadd. Låta goa gubbar och gummor gotta sig i solens sken. Låtsas som att fiskebåtarna angör land som de alltid gjort.

Om jag låtit lite kritisk ovan så är det för att jag bryr mig. Stadens historia och liv är för viktiga för att trivialiseras och reduceras. För, till sjuende og sidst, om inte göteborgarna skriver sin historia kommer inte heller några andra att göra det.

Jeff Werner

Då Kristian Wedel är medarbetare på GP så har vi låtit Jeff Werner, professor i konstvetenskap vid Stockholms universitet, gästrecensera.